

SPRAWOZDANIE
Z MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ
„PRZEMOC W SPOŁECZEŃSTWIE
– ZAŁOŻENIA I ODDZIAŁYWANIE SŁUŻB SOCJALNYCH”.
WIZYTA STUDYJNA W EICHSTÄTT-INGOLSTADT
26-29 maja 2010 roku

Międzynarodowa konferencja naukowa na temat: „Przemoc w społeczeństwie – założenia i oddziaływanie służb socjalnych” („Gewalt in der Gesellschaft – Ansätze und Handlungsmöglichkeiten der Sozialen Arbeit”) została zorganizowana przez Wydział Pracy Socjalnej Katolickiego Uniwersytetu w Eichstätt-Ingolstadt. Konferencja odbyła się w ramach zawartej 27 lutego 2007 r. oficjalnej umowy o współpracę pomiędzy Instytutem Nauk o Rodzinie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II a Wydziałem Pracy Socjalnej Katolickiego Uniwersytetu w Eichstätt-Ingolstadt. Współpraca dotyczy prowadzenia badań na terenie Polski i Niemiec, organizacji konferencji naukowych oraz wymiany pracowników i studentów w ramach staży i praktyk zawodowych. Instytut Nauk o Rodzinie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego był reprezentowany przez delegację trzech pracowników naukowych: ks. dr Jarosława Jęczenia, dr Julię Gorbaniuk, dr Marię Chuchrę oraz przedstawicieli studentów Instytutu: Joannę Żołnierz, Agatę Michalską, Artura Drożdżowskiego, Maksą Badalansa, Monikę Drahejm oraz Elżbietę Herbut.

Celem konferencji była prezentacja najnowszych badań naukowych z zakresu diagnozy wskaźników przemocy w społeczeństwie za pomocą metod służb socjalnych w Polsce i w Niemczech. W ramach sesji naukowej zaplanowano udział dwóch prelegentów z Niemiec (prof. dr hab. Ulrich Bartosch, prof. dr hab. Janusz Surzykiewicz) oraz trzy referaty z Polski.

Konferencję otworzył prof. dr hab. Stefan Schieren, dziekan Wydziału Pracy Socjalnej Katolickiego Uniwersytetu w Eichstätt-Ingolstadt, który powitał przybyłych na konferencję gości oraz ukazał wartość wynikających z międzynarodowej wymiany doświadczeń naukowych i praktycznych w kształceniu specjalistów z zakresu pracy socjalnej. W imieniu Wydziału Prawa Międzynarodowego uczestników konferencji powitała prof. dr hab. Renate Oxenknecht-Witzsch. Wprowadziła ona uczestników konferencji w problematykę przemocy jako zjawiska nazbyt częstego w relacjach społecznych, mającego destrukcyjne oddziaływanie na dziecko już w rodzinie pochodzenia, poprzez przemoc w szkołach wśród rówieśników, w zakładach pracy oraz środkach masowego przekazu (Internet, telewizja, prasa, reklama i inne).

Prof. dr hab. Ulrich Bartosch rozpoczął sesję naukową wykładem pod tytułem „Nadużywanie władzy – czy pedagogika przemocy?” (*Missbrauchte Macht – Pädagogik als Unterdrückung?*). Autor przedstawił trzy wizje człowieka, z których wyrastają różne koncepcje wychowania dziecka jako obywatela, realizowane przez jednostki oświatowe i państwo w różnych okresach historycznych i ustrojowych.

Koncepcją wychowania bez przemocy prelegent jednoznacznie określił metody pedagogiczne stosowane przez Janusza Korczaka, wskazując je jako współczesny model wychowania osobowości dojrzałej. Koncepcja ta zakłada, iż dziecko, traktowane z należną mu godnością i otrzymywanym bezwzględny przebaczeniem przez osoby dorosłe, jest w stanie rozwinąć wszystkie najwspanialsze cechy swojej egzystencji. Oddziaływanie przemocowe ze strony opiekunów i bezpośrednich wychowawców dziecka ogranicza jego możliwości rozwojowe i destrukcyjnie wpływa na niedojrzałą jeszcze psychikę wychowanka. Założenia Janusza Korczaka zostały przeciwstawione teoriom pedagogicznym propagowanym przez Niccolò Machiavelliego i Marię Montessori, które nie określają człowieka w punkcie wyjścia oraz nie aspirują, by wychowawca sam z góry zakładał, kim jego wychowanek ma być.

Referat ks. dra. hab. Mariana Stepulaka, prof. KUL, kierownika Katedry Psychoprofilaktyki Rodziny Instytutu Nauk o Rodzinie, dotyczył „Osobowościowych i moralnych wymiarów przemocy w systemie rodzinnym” (*Personalische und moralische Dimensionen der Gewalt im System der Familie*). Autor przytacza argumenty wskazujące, iż w ostatnich czasach coraz częściej pojawia się problem agresji i przemocy w codziennym życiu społecznym. Problem ten szczególnie dotyka najmniejszą i zarazem podstawową grupę społeczną, jaką jest rodzina. W tym kontekście została podjęta naukowa refleksja nad problematyką pogwałcenia godności ludzkiej poprzez stosowanie przemocy oraz nad sposobami przeciwdziałania temu zjawisku przez wykwalifikowanych pracowników socjalnych oraz system działań ustawodawczych.

Referat dr Marii Chuchry i dr Julii Gorbaniuk (Instytut Nauk o Rodzinie KUL) pt. „Specyficzne formy krzywdzenia dzieci w rodzinie” (*Spezifische Formen von Kindesmissbrauch in der Familie (shaker baby syndrom, Münchhausen syndrom by Proxy) (Münchhausen-Stellvertreter-Syndrom)*) miał na celu ukazanie specyficznych form stosowania przemocy wobec dziecka w rodzinie. Autorki podkreślają, iż przemoc wobec dzieci istniała na przestrzeni dziejów człowieka, była ona również często akceptowana przez społeczeństwo i państwo. Aktualnie takie zachowania są napiętnowane, zwalczane i karane. Jawne formy agresji i przemocy oraz ich widoczne skutki nie sprawiają trudności diagnostycznych. Jednak istnieją także takie formy przemocy, które nie zawsze są bezpośrednio widoczne. Ich diagnoza jest bardzo trudna, a wiedza o nich znikoma, zwłaszcza wśród szerszego społeczeństwa. Nietypowe formy przemocy są możliwe do wykrycia jedynie przez profesjonalistów, w tym szczególnie przez służby medyczne. Referat zawierał syntezę podstawowej wiedzy dotyczącej dwóch zespołów maltretowania dziecka: zespołu dziecka potrząsanego oraz zespołu *Münchhausen by proxy*. W takich sytuacjach środowisko medyczne oraz jednostki i organizacje społeczne powinny chronić dzieci i nieść pomoc rodzinom potrzebującym wsparcia. Wymaga to współpracy wielu ludzi: lekarzy, psychologów, pedagogów, prawników oraz pracowników socjalnych działających w terenie.

Kolejny prelegent konferencji – ks. dr Jarosław Jęczeń (Instytut Nauk o Rodzinie KUL) – wygłosił referat pt. „Wirtualna przemoc w życiu rodziny” (*Virtuelle Gewalt im Familienleben*). Autor wskazał na istnienie kolejnego źródła przemocy, wynikającego z aktywności dzieci i młodzieży w świecie *online* (chat, strony www, e-mail, IRC, grupy dyskusyjne, blogi, profile, SMS, MMS). Dla młodych ludzi Internet i telefon komórkowy to powszechny sposób komunikacji oraz zdobywania informacji,

wiedzy i rozrywki. Te pozytywy kultury medialnej nie są wolne od negatywnych skutków, jakie niosą mass media. Korzystanie z nich wiąże się często z podejmowaniem przez dzieci zachowań ryzykownych, takich jak: podawanie prywatnych informacji na swój temat (adres e-mail, numer telefonu, adres zamieszkania, własne zdjęcia), umawianie się z nieznajomymi na rozmowy *online* i *offline*, sięganie po treści pornograficzne. Prezentacja ukazała konieczność uwrażliwienia rodziców na zagrożenia wynikające z korzystania dzieci z mass mediów oraz objęcie specjalistycznymi szkoleniami pracowników socjalnych, którzy potrafiliby w sposób profesjonalny przeciwdziałać przemocy wśród nieletnich.

Prof. dr hab. Janusz Surzykiewicz (Wydział Pracy Socjalnej Katolickiego Uniwersytetu w Eichstätt-Ingolstadt) omówił „Programy profilaktyczne w Polsce” (*Präventionsprogramme in Polen*). Głównym aspektem prezentacji stały się strategie rozwiązywania problemów społecznych, wyznaczające długofalowe kierunki i cele rozwoju samorządu lokalnego oraz wskazujące na narzędzia realizacji polityki społecznej odpowiedniej co do poszczególnych sfer oddziaływania. Autor podkreślił, iż opracowanie i realizacja strategii jest wymogiem ustawowym. Strategia powinna w szczególności uwzględniać programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnie ryzyka.

Celem modeli profilaktycznych jest minimalizowanie negatywnych zjawisk społecznych związanych z przemocą w rodzinie i w społeczeństwie, a także integracja społeczna i zawodowa grup wykluczonych lub dyskryminowanych. Programy te są ukierunkowane na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wsparciem środowisk zagrożonych w gminie i powiecie oraz takimi instytucjami, jak oświata, służba zdrowia, sądownictwo.

Sesja naukowa zakończyła się dyskusją z udziałem zaproszonych gości. Konferencję podsumowała prof. Oxenknecht-Witzsch, wskazując na szeroki zakres podjętych zagadnień dotyczących występowania przemocy w rodzinie i społeczeństwie oraz podjęcie prób przeciwdziałania im przez służby socjalne.

Konferencji naukowej towarzyszyły także wizyty studyjne i zajęcia terenowe, które stanowiły ramowe punkty programu wizyty polskiej delegacji na Wydziale Pracy Socjalnej Katolickiego Uniwersytetu w Eichstätt-Ingolstadt. Wykładowcy oraz studenci mieli możliwość zapoznania się z metodyką pracy trzech instytucji naukowych w ramach seminariów naukowych organizowanych przez: (1) Instytut Informatyki i Komunikacji *on-line* Wydziału Pracy Socjalnej – zorganizował seminarium „Wprowadzenie w problematykę społecznej informatyki. Omówienie zainicjowania współpracy między Uniwersytetami w ramach seminarium *on-line*” („Einführung in die Thematik der Sozialinformatik hinsichtlich evtl. zukünftiger Online-Seminare in Kooperation mit der KUL”); (2) Centrum Badań Naukowych nad Małżeństwem i Rodziną (Zentralinstitut für Ehe und Familie) – przygotowało prezentację przez jednostki partnerskie metodologii prowadzonych aktualnie badań nad rodziną oraz wskazało na obszary dalszej współpracy w zakresie demografii oraz polityki rodzinnej w Polsce i w Niemczech; (3) Diecezjalny Ośrodek Wsparcia Rodziny w Eichstätt (Familienarbeit in der Diözese Eichstätt) – zaprezentował najnowsze programy przy-

gotowujące narzeczonych do zawarcia sakramentu małżeństwa, realizowane w ramach Diecezji Eichstätt, a także metody wspierające małżonków w zachowaniu więzi emocjonalnej w związkach małżeńskich z długim stażem wspólnego życia.

Dodatkowo delegacja wykładowców i studentów z Polski miała możliwość odbycia praktyk zawodowych poprzez wizytacje i poznanie specyfiki funkcjonowania zakładów edukacyjnych oraz opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych metodami innowacyjnymi, wypracowanymi i wdrażanymi poprzez służby socjalne. Wizyty w Norynberdze dotyczyły Polskiej Misji Katolickiej (nastawionej na przeciwdziałanie marginalizacji polskich emigrantów w Niemczech) oraz Centrum Kulturalno-Oświatowego „Kraakauer Hauses in Nürnberg” (działającego jako centrum szerzenia kultury polskiej w Norynberdze oraz miejsce integracji środowisk polskich i niemieckich). Szczególnie interesująca była wizyta w Domu integracyjnym dla migrantów i uchodźców (Rummelsberger Anstalten in Nürnberg), która pozwoliła zaobserwować praktyczne zastosowanie metod polegających na współpracy organizacji państwowych, pozarządowych oraz lokalnych środowisk działających na rzecz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu ludności napływowej w Niemczech. Wizyty terenowe w Eichstätt odbyły się natomiast w dwóch placówkach opiekuńczo-oświatowych, mających na celu wychowanie dzieci z różnymi zaburzeniami o podłożu psychosomatycznym za pomocą pracy (terapii zajęciowej) oraz bezpośredniego kontaktu z przyrodą. Innowacyjność i wartość tego typu oddziaływań udało się zaobserwować w leśnym przedszkolu (Waldkindergartens Eichstätt) oraz Domu Dziecka im. Marie Stein (Einrichtung Kinderdorf Marienstein).

Wizyta studyjna stworzyła okazję do poznania i wymiany wzajemnych doświadczeń poprzez prezentację badań naukowych dotyczących rozpoznawania i przeciwdziałania przemocy w społeczeństwie polskim i niemieckim, a także dzielenia się wypracowanymi metodami wsparcia rodziny bezpośrednio w placówkach pomocy społecznej. Delegacja INoR mogła też zaobserwować nowe formy pracy z dzieckiem i rodziną zapobiegające wystąpieniu patologii społecznych. Wymiernym efektem podjętej współpracy między Wydziałem Pracy Socjalnej Katolickiego Uniwersytetu w Eichstätt-Ingolstadt oraz Instytutem Nauk o Rodzinie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II jest wydanie monografii naukowej pt. *Wybrane aspekty pracy socjalnej w warsztacie pracownika socjalnego – doświadczenia polsko-niemieckie (Ausgewählte Aspekte in der sozialen Arbeit des Sozialmitarbeiters – deutsch-polnische Erfahrungen)* na temat współczesnych działań polsko-niemieckich w kształceniu specjalistów z zakresu pracy socjalnej.

*Julia Gorbaniuk, ks. Jarosław Jęczeń, Maria Chuchra
Instytut Nauk o Rodzinie KUL*